

Valtiovarainministeriö

Viite: Lausuntopyyntö VM037:00/2016

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Kainuun ELY-keskus esittää alla kommenttinsa lainsäädäntöesityksestä lausuntopyynnössä pyydettyllä tavalla eriteltynä.

C. MAAKUNTAUUDISTUSTA JA VALTION LUPA-, OHJAUS- JA VALVONTATEHTÄVIEN UUELLENORGANISOINTIA KOSKEVA VOIMAANPANOLAKI SEKÄ ERITYISLAKIEN MUUTOKSET

Kohta 4. Tässä voit kommentoida hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta laiksi maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (6. Voimaannpanolaki): Muutos- ja korjausehdotuksia voimaannpanolain pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Luku 3 Henkilöstöä koskevat säännökset (8-10 §)

9 – 10 §:t Valtiolta siirtyvän henkilöstön asema ja lisäeläketurva

Esitysteksti on VMn työryhmässä valmistellun mukainen. Voimaannpanolain 9 §:n 3 momentissa säädetään henkilöstön siirtymisestä liikkeenluovutuksella maakuntakonserniin kuuluvaan sekä maakuntien määräysvallassa olevaan yhteisöön. Tätä noudatetaan myös maakuntien tytäryhteisöjen osalta. Tämä kattaa myös siirtymiset palvelukeskusten tytäryhtiöön.

Palvelukeskusten osaomistusyhtiöiden osalta on vielä epäselvää, tuleeko maakunnalla / -illa olemaan niissä kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Jos maakuntien omistusosuus on alle puolet, käytännössä lienee HEn mukaan niin, että liikkeenluovutussäännökset ja lisäeläketurvasäännökset eivät päde näihin yhtiöihin siirtyvään henkilöstöön. Kysymys koskee yhtälailla sekä kuntapuolelta että valtiolta näihin osaomistusyhtiöihin siirtyvää henkilöstöä.

Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen organisointimallia käsitellään vielä maakuntauudistuksen projektiryhmässä. Tulevasta ratkaisusta riippuu, onko palvelukeskuksella osaomistusyhtiöitä, jolloin säädöstä pitää siirtyvän henkilöstön aseman turvaamiseksi tarkistaa.

Luku 4 Omaisuusjärjestelyt (11-26 §)

16 § Valtion vesitaloushankkeiden ja vesistörakenteiden siirto

Lakiehdotus on kannatettava. Kainuun ELY-keskus patoturvallisuusviranomaisena katsoo esityksen mukaisen järjestelyn turvaavan näiden rakenteiden turvallisuuden, toimivaltaisen viranomaisen osaamisen ja toimenpiteiden rahoituksen myös jatkossa.

Palvelukeskuksen ja maakunnan luvanhaltijan välinen yhteistyö tulee varmistaa.

17 § Selvitys kunnasta ja valtiolta siirtyvästä omaisuudesta, sopimuksista ja kunnalta vuokrattavista toimitiloista

Valtion sopimukset voivat sisältää liikesalaisuuksia ja käsittelyssä on huomioitava julkisuuslain vaatimukset.

20 § Omaisuusjärjestelyjä koskevat kirjaukset kunnan kirjanpidossa

Ehdotuksessa jää epäselväksi, mitä tapahtuu tilinpäätöksessä niille kiinteistöille, joilla on tase-arvoa, mutta käyttöarvo on 0: esimerkiksi kiinteistö, jonka käyttöikä on jäljellä, mutta on pahoja sisäilma-ongelmia ja otettu pois käytöstä. Tällaisen kiinteistön poisto tulee vaikuttamaan kunnan kirjanpitoon ja tasearvoon.

Luku 5 Erinäiset säännökset (27-34 §)

29 § Valtion lupa- ja valvontaviraston palkkausjärjestelmää koskeva siirtymäsäännös

Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan VMn ja pääsopijajärjestöjen saavuttama neuvottelutulos virkaehtosopimuksesta, jolla aluehallintovirastojen palkkausjärjestelmää koskevaa sopimusta noudatetaan uudessa virastossa, on hyvä ratkaisu sekä työnantajan että henkilöstön kannalta. Lakiehdotus on tältä osin asian valmistelussa sovitun mukainen.

Kohta 5. Tässä voit kommentoida hallituksen esityksen sisältämiä muita 224 lakiehdotusta, joilla toteutetaan maakuntauudistuksen edellyttämät tehtävänsiirrot maakunnille, Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja muille virastoille: Muutos- ja korjausehdotuksia esitysluonnoksen pykälisiin (4. MAKU II lakiehdotukset) ja yksityiskohtaisiin perusteluihin (5. MAKU II yksityiskohtaiset perustelut). Kommenteissa pyydämme viittaamaan lukuun, lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.

1. MAAKUNNILLE SIIRTYVIÄ TEHTÄVIÄ KOSKEVAT LAINSÄÄDÄNTÖMUUTOKSET

Maa- ja metsätalousministeriö, luku 1.3 (lakiehdotukset 1-72)

Lakiehdotus 10. Laki maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa

Lain 5 §:ää koskevan ehdotuksen mukaan maakunnat toimittavat ensimmäisen kerran hyväksytyt sopimukset MMM:lle viimeistään 30.8.2018 ja varaavat sitä ennen MMM:lle 6 viikkoa aikaa sopimusten kommentointiin.

Kainuun ELY-keskus katsoo periaatteessa olevan hyvä, että maakuntien yhteistyö varmistetaan kala- ja vesitalouden asioiden hoidossa. Ehdotettu aikataulu on kuitenkin maakuntavalmistelun kannalta liian tiukka ja Kainuun ELY-keskus ehdottaa määräaikaa jatkettavaksi lokakuun 2018 loppuun.

Lakiehdotus 16. Laki patoturvallisuuslain muuttamisesta

Lainsäädäntöesityksessä on esitetty Kainuun maakuntaa valtakunnalliseksi patoturvallisuusviranomaiseksi. Nykytilanteessa Kainuun ELY-keskus toimii valtakunnallisena patoturvallisuusviranomaisena sekä vastaa tehtävään liittyvästä kehittämistoiminnasta ja kansainvälisestä yhteistyöstä viranomaisroolissaan. Kainuun ELY-keskus pitää lakiehdotusta hyvänä ja toteaa sen olevan luonteva jatkumo nykyiseen tilanteeseen, jossa tehtävään liittyvä viranomaisessa oleva osaaminen on keskitetty Kainuun ELY-keskukseen. Ehdotus patoturvallisuustehtävien säätämisestä maakunnan tehtäväksi on johdonmukainen, sillä lainsäädäntöehdotuksen mukaan maakuntien tehtäväksi säädettäisiin myös patoturvallisuuden kannalta keskeiset hydrologiset tehtävät sekä käytännön häiriötilannehallinnan kannalta oleelliset palo- ja pelastusviranomaisen tehtävät. Patoturvallisuuden viranomais-tehtävä on kokonaisvolyymltaan pieni ja erikoisosaamista vaativa tehtävä, joten sen hajauttaminen jokaiseen maakuntaan ei ole tarkoituksenmukaista.

Kainuun ELY-keskus pitää tärkeänä, että Kainuun maakunnalle säädettävän, valtakunnallisesti hoidettavan patoturvallisuustehtävän rahoitus osoitetaan kyseisen tehtävävelvoitteen hoitoon kohdennettuna, korvamerkittynä rahoituksena.

Patoturvallisuuslain lainkohtiin tehtäviä täsmennyksiä koskien Kainuun ELY-keskus katsoo, että toimivaltaisen viranomaisen nimeäminen suoraan patoturvallisuuslaissa selkeyttää toimivallan sijoittumisen hahmottamista. Patoturvallisuusviranomaisen toiminnan maksullisuutta koskevan kohdan lisääminen lakiin on niin ikään perusteltu ja palvelee toimijoita, sillä palvelun maksullisuutta ei tarvitse tämän jälkeen johtaa muista säädöksistä, vaan se ilmenee suoraan substanssilaista.

Lakiehdotus 17. Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain kumoamisesta

Kainuun ELY-keskus katsoo, että lakia ei tulisi tässä vaiheessa kumota, vaan muuttaa siten, että ELY-keskukselle kuuluvat velvoitteet siirtyvät maakunnille. Näin mahdollistetaan laajojen peruskuivatushankkeiden eteneminen ja niihin liittyvien ympäristötoimenpiteiden toteutuminen. Jos laki kumotaan, ympäristöinvestointien tukitaso pienenee merkittävästi ja ne jäävät todennäköisesti toteutumatta. Lisäksi lain kumoamisen seurauksena tukea ei voitaisi enää maksaa muille kuin aktiiviviljelijöille, jolloin erityisesti laajojen hankkeiden toteutuminen vaarantuisi.

Lakiehdotus 24. Laki vesihuoltolain muuttamisesta

Kainuun ELY-keskus katsoo, että lakiehdotuksen pykälään 20 d (tietojen toimittaminen tietojärjestelmiin) tulee lisätä maakunnan rooli tietojärjestelmän käyttäjänä, erityisesti koskien vesihuollon varautumista. Jos tätä ei kirjata lakiin, jää maakunta SYKE:n palomuurin taakse, eikä pysty hyödyntämään järjestelmää maakunnallisessa vesihuollon kehittämisessä täysimääräisesti.

Voimassa olevan vesihuoltolain 11.1 §:n mukaan liittämismaksuudesta vapautumiseen on pyydetty "kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunto". Oikea toimivaltainen viranomainen olisi jatkossa maakunta.

Lakiehdotus 31. Laki eläinsuojelulain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 41 §:ssä todetaan, että eläinsuojeluvalvojan on rikkeitä havaitessaan tehtävä ilmoitus maakunnalle tai poliisille. Kainuun ELY-keskus katsoo, että lainkohdan sanamuoto tulisi muuttaa muotoon maakunnalle tai poliisille, ja tarvittaessa molemmille.

Lakiehdotus 33. Laki eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 32 §:ssä mainitaan, että "Kaikkia pitopaikassa olevia saman eläinlajin eläimiä koskevan kiellon edellytyksenä on, että merkittävä osa eläimistä ei täytä tunnistus- ja rekisteröintivaatimuksia". Määrittely "merkittävä osa" tulisi tehdä ohjetta korkeammalla tasolla, koska on seuraamusperuste.

Lakiehdotus 39. Laki eläintautilain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 87 §:ssä jää epäselväksi, ketä tarkoitetaan Elintarviketurvallisuusviraston valtuutetulla tarkastajalla.

Lakiehdotus 42. Laki kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 4 §:ssä säädetään rekisteröitymisvelvollisuudesta ja rekisteröinnin edellytyksistä. Kainuun ELY-keskus kannattaa erityisesti sitä, että kasvinsuojelurekisteriin liittyvät asiat keskitetään Elintarviketurvallisuusvirastolle, joka myös päättää asiasta. Tällöin kokonaisuus ja asiantuntemus ovat samassa paikassa.

Lakiehdotus 43. Laki taimiaineistolain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 3 §:ssä säädetään taimiaineiston toimittajan hyväksymisestä ja rekisteröinnistä. Kainuun ELY-keskus kannattaa erityisesti sitä, että taimiaineistoa koskevaan rekisteriin liittyvät asiat keskitetään Elintarviketurvallisuusvirastolle, joka myös päättää asiasta. Tällöin kokonaisuus ja asiantuntemus ovat samassa paikassa.

Lakiehdotus 50. Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 31 §:ssä on viittaus vanhaan hankintalakiin.

42 § pykälässä säädetään, että maakunnan viranhaltija päättää tuen myöntämisestä, ja 48 §:ssä säädetään, että tuen maksamisesta päättää tuen myöntänyt maakunta. Olisi hyvä yhdenmukaistaa päätöksentekijästä käytettävä ilmaus.

Laki nro 51: Laki maatalouden rakennetuista annetun lain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 20.5 §:ään on jäänyt vanhan hankintalain mukainen raja 30 000 euroa.

Lakiehdotuksen 33 §:ssä on säädetty, että maakunnan viranhaltija päättää tuen myöntämisestä ja 37 §:ssä on säädetty, että avustuksen maksamisesta päättää maakunta. Lainkohdissa käytettävän päätöksentekijän muotoilun yhdenmukaistamista tulee harkita.

Lakiehdotus 52. Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 ja 3 a §:n muuttamisesta

Esityksen 3 §:ssä ehdotettu muutos tehtävien siirtämisestä Maaseutuvirastolle on kannatettava. Maaseutuvirasto on luonteva ja oikea paikka näille tehtäville, kun maakunta ei voi ottaa niitä hoidettavakseen. Maaseutuvirastossa on jo valmiiksi Makeraan liittyviä tehtäviä ja lisäksi hoidettavat alueet ovat pääosin peltoalueita, joten Maaseutuvirasto on luonteva toimija.

Samassa yhteydessä olisi hyvä poistaa mahdollisuus myydä maata velaksi enintään vuoden maksujalla (3.2 §).

Lakiehdotus 58. Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 35 §:ään on lisätty maakunnalle velvollisuus periä maksuja maakunnan vahvistaman taksan mukaan. Kainuun ELY-keskus ei kannata muutosta nykyjärjestelmään, jossa Elintarvikeeturvallisuusvirasto toimii maksujen perijänä. Kyseessä olisi työ, jossa osaaminen ja kokonaisuuden hallinta on tähän asti ollut Eviralla. Myös asiakkaiden tasapuolisen kohtelun nimissä tulisi käytännön koko maassa olla yhtenevä.

Yleisesti koko lakiehdotukseen 58 liittyen todettakoon, että osa nykyisin ELY-keskuksesta myönnettävistä poikkeusluvista puuttui, kun osa taas oli erikseen pykälissä mainittuna. Jaottelun peruste ei esityksestä selkeästi ilmennyt. Yksiselitteisempää voisi olla vain todeta, että poikkeusluvut luonnonmukaiseen tuotantoon liittyen tekee maakunta.

Lakiehdotus 61. Laki maksajavirastotehtävien hoitamisesta maakunnissa

Lausunnonle toimitetun lakipaketin useissa kohdissa viitataan uhkasakon käytön mahdollisuuteen, mikäli tulevilla maakunnissa havaitaan puutteita maksajavirastotehtävien hoidossa. Kainuun ELY-keskus ei pidä lähtökohtaa hyvänä, vaan luottaa siihen, että maksajavirastosopimuksella sovittavat asiat hoidetaan edelleen hyvin, myös tulevilla perustettavilla maakunnissa. Tästä syystä uhkasakkoa ei tulisi kirjoittaa lakitekstin eri kohtiin.

Lainsäädännössä tulisi varmistua myös siitä, että maksajavirastotehtävien sopimiskäytännöt eri maakuntien ja maaseutuviraston välillä olisivat helppoja ja nopeita.

Lakiehdotus 72. Laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 12 §:ssä säädetään maakunnan alueellisesta toimivallasta. Erityisesti 2 momentin kohdissa 3 ja 4 mainitut tehtävät (metsämarjojen ja sienten varastointituki ja mehiläistalouden tuki) ovat pieniä tehtäviä joissa päätöksenteko on nyt keskitetty. Esityksessä tehtävät jaetaan kaikkiin maakuntiin (toisaalta valvonta on hajautettu toteutettavaksi nyt maakunnittain). Näiden tehtävien kustannustehokas hoitaminen ja riittävän osaamisen varmistaminen asiakaspalvelussa edellyttävät maakuntien välisiä yhteistoimintamenettelyjä.

Ympäristöministeriö, luku 1.7 (lakiehdotukset 1-8)

Lakiehdotus 1. Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Kehittämiskeskustelulle ehdotetaan 8 §:ssä uudeksi nimeksi maakunnan ja kuntien yhteistyö alueiden käytön suunnittelussa. Kainuun ELY-keskus katsoo, että nyky säännöstä ei ole tarpeellista muut-

taa esitetyllä tavalla. Kehittämiskeskustelut ovat käytännössä toimineet valtion ja kunnan välillä ennakkoivasti, vuorovaikutteisesti ja yhdessä kehittävästi. Jotta kehittämiskeskustelusta olisi tosiasiallista hyötyä, sen taajuus tulisi olla suurempi kuin kerran valtuustokaudessa. Keskustelua ei myöskään ole syytä rajata esitetyllä tavalla alueidenkäytön kysymyksiin.

Lakiehdotuksen 18 §:ssä ELY-keskusten vaikutukseltaan valtakunnallisia ja merkittäviä maakunnallisia asioita koskeva valvontatehtävä ehdotetaan poistettavaksi ilman, että tehtävää osoitetaan minkään viranomaisen hoidettavaksi. Kyseessä on merkittävä periaatteellinen muutos ja se edellyttäisi huomattavasti perusteellisempaa vaikutusten arviointia kuin lausuntomateriaalista ilmenee. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valvominen kokonaisuutena ei ehdotetussa maankäyttö- ja rakennuslaissa kuuluisi minkään viranomaisen vastuulle.

Ehdotetun 19 §:n nojalla maakunnan tehtäviin ei kuulu alueidenkäytön valvontaan liittyvät tehtävät. Vaikka laillisuusvalvontaan liittyviä tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi valtion lupa- ja valvontaviranomaiselle, jää epäselväksi, miten yleinen kuntien maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuva alueidenkäytön toimen valvonta on järjestetty ja miten se toteutuu.

Rakennusjärjestystä on voimassa olevan lain 72 §:n nojalla voitu käyttää siten, että kunta kuultuaan ELY-keskusta voi rakennusjärjestyksessä osoittaa alueet, joilla kaavoittamattomalle ranta-alueelle rakentaminen voi tapahtua suoraan rakennusluvalla. Tätä säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin (72 § 4 mom), että maakunnan kuuleminen ei ole tällaista päätöstä tehtäessä tarpeellista. Rakennusjärjestyksen tällainen käyttö on selkeästi kaavoitusta korvaava menettely. Rakennusjärjestyksen käyttö tähän tarkoitukseen edellyttää huolellista ympäristövaikutusten selvittämistä ja toimivan vuorovaikutuksen järjestämistä ranta-alueen asukkaiden kanssa. Tämän laatussa asioissa vuorovaikutus kunnan ja maakunnan välillä on hyödyllistä ja tarpeellista.

Rakennuksen purkamislupaa koskevaan 127 §:ään lisätään rakennusvalvontaviranomaisen arvokkaan rakennuksen purkamisilmoituksen tai purkamislupahakemuksen tiedottamisvelvollisuus siten, että tällainen ilmoitus on tehtävä kunnanhallituksen ohella valtion lupa- ja valvontaviranomaiselle. Kun arvokkaan rakennetun ympäristön säilyttäminen on jo vanhastaan haluttu toteuttaa kuntien päätöksin kaavoituksella tai muutoin säilyttämistä tukien, on tärkeää, että ehdotettua säännöstä täydennetään niin, että tiedottamisen tulee tapahtua myös maakunnalle.

Lakiehdotuksen 177 §:n 1 momentissa "asianomainen ministeriö" lienee yhdenmukaisuuden vuoksi syytä korjata ympäristöministeriöksi, kuten ehdotuksen perusteluissakin on todettu.

Kaavapäätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevaan 201 §:ään on ehdotuksessa jäänyt vielä termi oikaisukehoitus, joka esitetyllä lainmuutoksella muutoin esitetään poistettavaksi 195 §:n kumoamisen myötä.

Yleisenä huomiona voidaan todeta, että maakunnan tulee saada tietää ja lausua alueellaan tapahtuvasta toiminnasta.

Lakiehdotus 5. Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Lakiesityksen 5 §:ssä todetaan yhtenä maakuntien tehtävänä sitä, että se "toteuttaa osaltaan toimenpideohjelman ja seuraa sen toteutumista". Myös toimenpiteiden edistämällä on varsin suuri merkitys loimeenpanossa, joten Kainuun ELY-keskus ehdottaa kohtaa muutettavaksi seuraavasti: "edistää ja osaltaan toteuttaa toimenpideohjelman ja seuraa sen toteutumista".

Lain 5 § kohtaa 14 voi tulkita niin, että jatkossa toimenpideohjelmaa valmisteltaessa joudutaan tarkastelemaan myös vesimuodostumiin kohdistuvia yksittäisiä lupia ja päätöksiä. Tämä olisi kuitenkin huomattavan suuri työ, eikä se ole käytännössä mahdollista. Sen sijaan toimenpideohjelmasta irti kytkettynä tällainen tarkastelu olisi hyvinkin perusteltu ottaen huomioon maakuntien rooli vesien- ja merenhoidossa. Kainuun ELY-keskus ehdottaa lainkohtaa siten muutettavaksi muotoon "Maakunnan tulee tarkastella yhteistyössä Valtion lupa- ja valvontaviraston ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa vesien tilaan vaikuttavia muiden lakien mukaisia ennakkovalvontatoimenpiteitä ja esittää tarvittaessa niiden saattamista ajan tasalle". Tämän lisäksi maakunnille mm. tulisi ympäristönsuojelulaissa varmistaa ympäristölupia koskevien muutosten vireillepano-oikeus.

Lakiehdotuksen 12 §:n mukaan vesienhoitoaluekohtaista toimenpideohjelmaa ei olisi mahdollista laatia eikä maakuntien yhteistyöstä mainita siinä tapauksessa, että sama vesistöalue on useiden maakuntien alueella. Olisi syytä selkeyttää sitä, että maakunnat voivat yhdessä laatia yhtä tai useampaa vesistöaluetta koskevan toimenpideohjelman.

Lakiehdotuksen 15 § on kirjoitettu siten, että myös tausta-asiakirjoista kuullaan ja ne on oltava nähtävillä kunnissa. Aiemmin tausta-asiakirjoihin on pitänyt olla mahdollisuus tutustua, mutta mielipiteitä niistä ei ole pyydetty, eikä niiden ole tarvinnut olla kunnissa nähtävissä. Toimenpideohjelmaa on pidetty tausta-asiakirjana. Tällä suunnittelukierroksella ollaan menossa sähköiseen toimenpideohjelmaan eikä sen toimittaminen kuntien ilmoitustauluille tule edes onnistumaan.

Lakiehdotuksen 15 §:ää koskevissa perusteluissa on pyritty selventämään sitä, että pykälässä 13 eritellyistä valmisteluasiakirjoista tulisi järjestää ko. pykälässä ilmaistussa aikataulussa erilliset kuuden kuukauden mittaiset kuulemiset. Edellisellä suunnittelukierroksella yhdistettiin ensimmäisen ja toisen kohdan kuuleminen yhdeksi kokonaisuudeksi (työohjelma, aikataulu ja keskeiset kysymykset), mikä todettiin hyväksi menettelytavaksi. Toivottavasti tästä ei palata erillisiin kuulemismenettelyihin.

Nykyisen vesien- ja merenhoitolain pykälä 28 §, joka velvoittaa valtion ja kuntien viranomaisia sekä viranomaistehtäviä hoitavia muita elimiä ottamaan soveltuvien osin toiminnassaan huomioon vesienhoitosuunnitelmat, on ilmeisesti poistettu. Olisi tärkeää, että tämä velvoite, täydennettynä maakunnilla, palautettaisiin lakiehdotukseen.

Lakiehdotuksen 28 b §:ssä on ehdotettu määrättäväksi hallintopakosta teettämishukkaa käyttäen, jollei maakunta huolehdi lain mukaisista tehtävistä. Kyseinen pykälä on ilmeisen tarpeeton, sillä lähtökohtaisesti maakunnat noudattavat lakia.

Lakiehdotus 8. Laki rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain muuttamisesta

Esitetyn 7 §:n mukaan valtion lupa- ja valvontaviranomaisen on ennen suojelua koskevan päätöksen tekemistä varattava rakennuksen ja kiinteistön omistajalle sekä kiinteistön naapureille tilaisuus tulla kuulluiksi. Lisäksi rakennuksen sijaintikunnalta ja museovirastolta on pyydettävä lausunto. Valtion lupa- ja valvontavirasto voi myös järjestää tilaisuuden, jossa asianosaisilla, kunnalla, valtion viranomaisella ja maakunnalla on mahdollisuus tuoda esiin näkemyksiään. Kun arvokkaan rakennetun ympäristön säilyttäminen on jo vanhastaan haluttu toteuttaa kuntien päätöksin kaavoituksella tai muutoin säilyttämistä tukien ja maakunta haluaa tätä tukea, on tärkeää, että ehdotettua säännöstä täydennetään niin, että lausunnonantajin lisätään maakunta.

2. VALTION LUPA- JA VALVONTAVIRASTOLLE SIIRTYVIÄ TEHTÄVIÄ KOSKEVAT LAINSÄÄDÄNTÖMUUTOKSET

Oikeusministeriö, luku 2.2 (lakiehdotukset 1-32)

Lakiehdotus 2. Laki vesilain muuttamisesta

Maakunnan kalatalousviranomaisen roolia on esityksessä korostettu verrattuna maakunnan muihin rooleihin, joita ovat esimerkiksi vesien- ja merenhoito, tulvariskien hallinta ja muut vesitaloustehtävät sekä maakuntakaavoitus ja merialuesuunnittelu. Uudessa maakuntahallinnossa vesitalous-, vesienhoito- ja kalatalousasiat muodostavat synergisen kokonaisuuden, eikä olisi erityistä tarvetta siirtää edellisen hallinnon mukaisia rakenteita myötäilevää ilmaisua erillisestä kalatalousviranomaisesta uuteen lakiin. Riittää, kun ilmaistaan pelkästään "maakunta toimialaansa kuuluvissa asioissa", mikä sisältää myös maakunnan kalatalousviranomaisen roolin.

Ympäristöministeriö, luku 2.10 (lakiehdotukset 1-18)

Lakiehdotus 1. Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Maakunta tulisi vesien- ja merenhoidosta, tulvariskien hallinnasta, maakuntakaavoituksesta ja merialuesuunnittelusta vastaavana viranomaisena lisätä tai täsmentää useaan kohtaan ympäristönsuojelulaissa (esim. 23-24 §, 42 §, 89 §, 143 §, 172 §, 178 §, 186 §, 222 §). Ympäristönsuojelulain mukaisilla lupa- ja valvonta-asioilla on hyvin usein vaikutuksia pinta- tai pohjavesien suojeluun ja hoitoon samoin kuin ympäristötiedon tuottamiseen, joten maakunnan osallistuminen käsittelyprosesseihin on tarpeen kirjata lakiin.

Kainuun ELY-keskus katsoo, että lakiehdotuksen 21 §:ään sisältyvän yleisen edun valvontaa koskevan maininnan jättäminen lakiin palvelee lain ei-lainopillisen tutkinnon omaavia käyttäjiä ja asian avaaminen yksityiskohtaisissa perusteluissa tehdyllä tavalla on perusteltua.

Lakiehdotuksen 80.2 §:ssä on kirjoitusvirhe. Sen mukaan "Valtion lupa- ja valvontavirastolle voi antaa selvityksen tekemiselle pyynnöstä lisääaikaa". Kohta tulee muuttaa perusmuotoon.

Lakiehdotuksen 80.4 §:ssä on kirjoitusvirhe. Sen mukaan "Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Valtion lupa- ja valvontavirastoon toimitettavan selvityksen sisällöstä." Kohta tulee muuttaa muotoon "Valtion lupa- ja valvontavirastolle".

Lakiehdotuksen 147.6 §:n mukaan "Kunnan on toimitettava vuosittain 15 päivään toukokuuta mennessä tiedot ilmansuojelusuunnitelman mukaisista toteutetuista toimista sekä mahdollisesta ilman-suojelusuunnitelman ja lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman tarkistamisesta valtion valvontaviranomaiselle ja ympäristöministeriölle." Esityksessä on siis tältä osin jäänyt muuttamatta valtion valvontaviranomainen Valtion lupa- ja valvontavirastoksi, ja se tulee muuttaa.

Kainuun ELY-keskus katsoo, että esityksen toteutuessa Valtion lupa- ja valvontaviraston yleisen edun valvonnan osalta lakiin on tarpeen jättää valitusmahdollisuus saman viraston tekemästä päätöksestä. Myös jatkovalitusmahdollisuus tulee turvata yleisen edun valvomisessa. Esityksen toteutuessa Valtion lupa- ja valvontaviraston organisoitumisessa ja sisäisessä tehtävien järjestämisessä joudutaan kuitenkin puolueettomuuden varmistamiseksi kiinnittämään erityistä huomiota virkamiesten esteellisyyttä koskeviin kysymyksiin.

Lakiehdotuksen 223 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavaa: ”Pykälän 1 momentissa valtion ympäristölupaviranomainen muutettaisiin Valtion lupa- ja valvontavirastoksi ja pykälän 2 momentista sekä sen kohdista 2, 6 ja 7 sekä pykälän 4 momentissa valtion valvontaviranomainen muutettaisiin Valtion lupa- ja valvontavirastoksi.” Lakimuutosehdotuksen perusteella viimeinen muutettu kohta on kuitenkin 6 momentti momentin 4 sijaan, mikä tulisi korjata yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Yleishuomiona Kainuun ELY-keskus esittää terminologian yhtenäisyyden tarkistamista kauttaaltaan riippuen siitä, onko uudistuksessa ollut tarkoitus vaihtaa kaikki lupaviranomaista koskevat maininnat yksityiskohtaisemmiksi Valtion lupa- ja valvontaviranomaiseksi sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiseksi. Monissa lainkohdissa on näin menetelty (ja perusteltu muutos sillä, että jatkossa lupaviranomaisina toimivat nämä viranomaiset), mutta osassa lainkohdista lupaviranomaista edelleen käytetään (esimerkiksi 125 ja 131.1 §; 89.2 §:ssä lupaviranomainen korvattu yksilöimällä, mutta saman lainkohdan 3 momentissa edelleen lupaviranomainen terminä; 172 § ei muutoksia – onko näissä tarkoituksella jätetty muuttamatta ”valvonta- ja lupaviranomaiset” Valtion lupa- ja valvontavirastoksi sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiseksi).

Lakiehdotus 10. Laki maa-aineslain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 2.1 §:n 3-kohdassa mainitaan edelleen aluehallintovirasto (”sellaista aineiden ottamista vesialueella, johon vesilain (264/1961) mukaan vaaditaan aluehallintoviraston lupa”). Tämänkin aluehallintovirasto-termin muuttaminen olisi mahdollisuuksien mukaan perusteltua tässä yhteydessä huomioiden, että myös vesilakiin tehdään samat toimivaltaisia viranomaisia koskevat muutokset samaan aikaan ehdotetun maa-aineslain muutoksen kanssa. Kainuun ELY-keskus toteaa, että muutenkin maa-aineslain 2 §:n lakiviitaukset ovat vanhentuneet sekä kaivoslain että vesilain osalta.

Lakiehdotuksen 7 §:ään on tarpeen lisätä lausunnon pyytäminen myös maakunnalta vesienhoidosta vastaavana viranomaisena.

Lakiehdotuksen 13.3 §:ssä on vielä mainittuna ELY-keskus. Maininnan sisältävä lakimuutos 258/2017 on tullut voimaan 16.5.2017. ELY-keskusta koskevan maininnan poistamiseksi tämä lakimuutos tulisi lisätä muutettaviin säädöksiin, jos lisääminen on vielä tässä vaiheessa mahdollista.

Lakiehdotus 11. Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 6.3 §:ssä todetaan, että maakunnan tulee edistää luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan. Lakiluonnoksessa ei kuitenkaan ole osoitettu lainmukaisia tehtäviä maakunnalle lainkaan, vaan Valtion lupa- ja valvontavirasto toimii päättävänä tahona kaikissa asioissa. Maakunnan ja valtion rooleja tulisi selkeyttää ja luonnonsuojelulaki tulisi lisätä myös maakunnille siirtyviä tehtäviä koskevien lainsäädäntömuutosten listalle.

Luonnonsuojelualueiden hankintaan liittyvän menettelyn osalta Kainuun ELY-keskus kiinnittää huomiota prosessin sujuvuuteen. Kainuun ELY-keskus pitää tärkeänä sitä, että hankinnan kokonaisuuteen liittyvät näkökohdat eivät heikkene nykytilaan verrattuna. Esityksen mukainen luonnonsuojelualueiden hankintaan liittyvä kokonaisuus vaikuttaa monimutkaiselta, työläältä, hitaalta ja aikaa vievältä ja sellaisena myös kustannuksiltaan kalliiksi tulevalta prosessilta, ja suositeltavaa olisikin harkita, olisiko prosessia mahdollista sujuvoittaa esimerkiksi säätämällä hankinnan kokonaisuuden järjestäminen maakuntien vastuulle esitettyä laajemmasta määrästä. Valtion budjetissa rahoitettujen luonnonsuojeluohjelmien kokonaistoteutus on mitä selkeimmin luonnonsuojelun edistämistä maakunnissa.

Lakiehdotuksen 45 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on käytetty termiä "valtion lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto". Valtion lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto -käsite esiintyy myös joidenkin muiden lakien kohdalla yksityiskohtaisissa perusteluissa, nämä lienee virheellisinä tarpeen korjata oikeaan muotoon Valtion lupa- ja valvontavirasto.

Uusi luonnonsuojelulain 65.4 § on tullut lailla 255/2017 voimaan 16.5.2017. Laki sisältää maininnan ELY-keskuksesta: "Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 3 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään tapauksen mukaan arviointimenettelyn yhteydessä. Mainitun lain mukaisen yhteysviranomaisen on sisällytettävä 2 momentissa tarkoitettut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja luonnonsuojelualueen haltijan lausunnot lain 23 §:ssä tarkoitettuun perusteltuun päätelmään." Jos mahdollista, edellä tarkoitettu lakimuutos olisi tarpeen vielä ottaa huomioon, jotta luonnonsuojelulakiin ei jäisi mainintaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta.

Lakiehdotus 18. Laki Suomen ympäristökeskuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lakiehdotuksen 2 momentin kohdan 2) mukaan Suomen ympäristökeskus "tuottaa asiantuntijapalveluja ympäristöministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle sekä Valtion lupa- ja valvontavirastolle". Kainuun ELY-keskus katsoo, että kohtaan on tarpeen lisätä myös maakunnat. Maakunnat tuottavat ympäristötietoa Suomen ympäristökeskuksen hallinnoimiin valtakunnallisiin tietojärjestelmiin, joiden kehittäminen, ylläpito ja käytön tuki on perusteltua säilyttää valtion rahoittamina tehtävinä. Asiantuntijapalvelujen tuottaminen on tässä mielessä yhteistyötä Suomen ympäristökeskuksen ja maakuntien kesken.

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Ylijohtaja

 Kari Pääkkönen

Ympäristölakimies

 Meeri Myllykangas